

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”), FOSTĂ MĂNĂȘTIREA „RĂDUCANU” (1694; 1763)

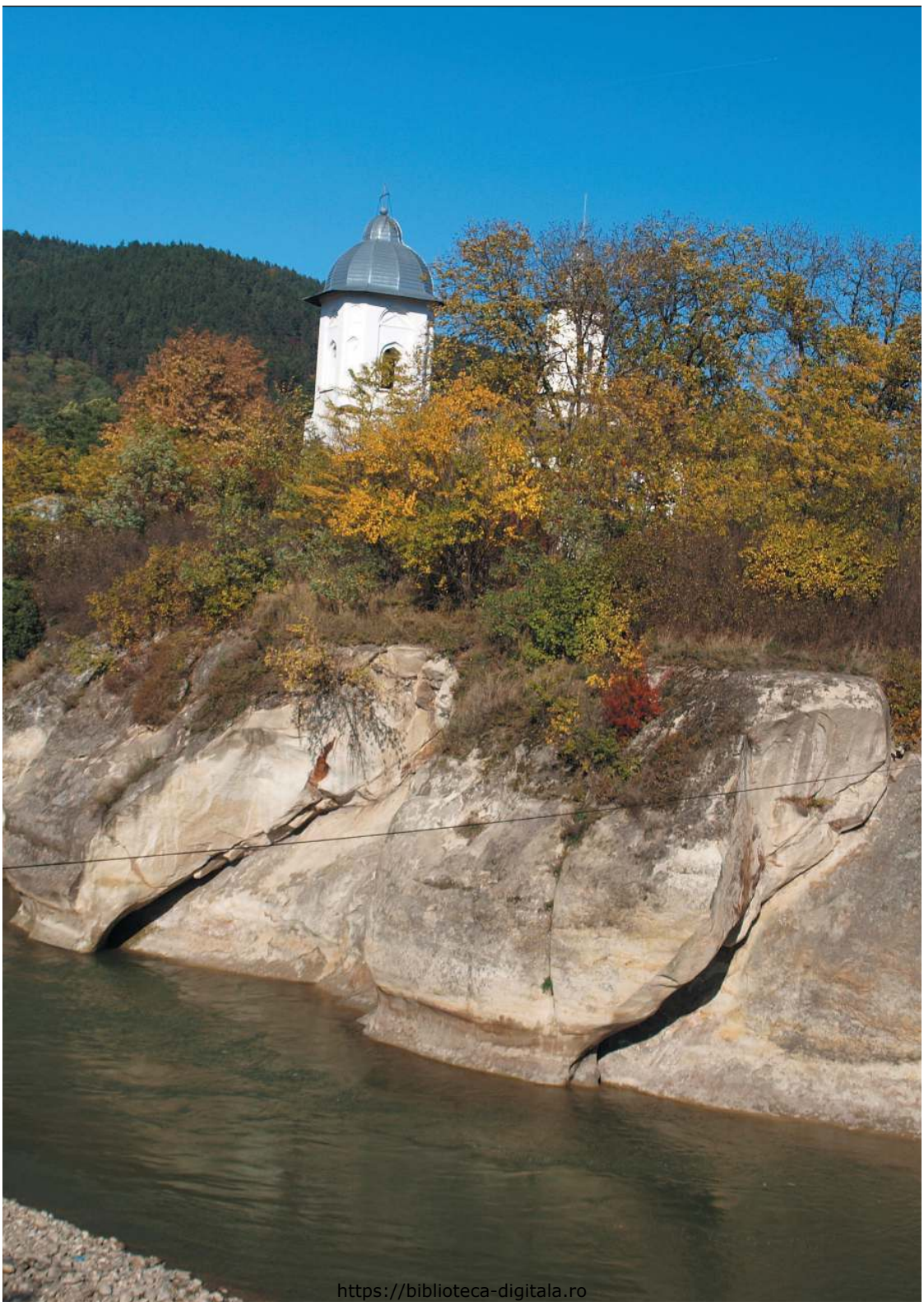

CORNELIU STOICA

EDITURA MAGIC PRINT

ISBN PDF: 978-606-622-440-6 <http://biblioteca-digitala.ro>

CORNELIU STOICA

**BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”),
FOSTĂ MĂNĂSTIREA „RĂDUCANU”
(1694; 1763)**

Tipărită cu binecuvântarea
Preasfințitului
IOACHIM BĂCĂUANUL
Episcop Vicar
al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului

EDITURA MAGIC PRINT

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

Mănăstirea Răducanu – o poartă deschisă către Cer

Istoria se bazează pe documente, pe vestigii și pe cercetări științifice care, însumate, redau imaginea completă a unui obiectiv pe care urmărește să-l pună în evidență.

Când vorbim despre istoria unui edificiu spiritual, al cărui început e consemnat la sfârșitul secolului al XVII-lea, într-un spațiu pitoresc, străbătut de apa Trotușului, în Târgu Ocna, atenția se concentrează cu riguroasă analiză asupra vieții religioase derulate, la acea vreme, pe teritoriul administrativ canonic al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului.

Biserica „Buna Vestire”, zisă Răducanu, vechi așezământ monahal, consemnează în piatră, formă, culoare, artă expresia cea mai fidelă a dragostei și atașamentului nutrit de către ctitorii acestui lăcaș de cult, față de Atotțiitorul Dumnezeu. Arată, de asemenea, rangul social pe care aceștia îl dețineau, dar și finețea, rafinamentul și educația de care nu erau lipsiți. Această educație îi determină să ofere comunității din Târgu Ocna o mănăstire durabilă, în stilul arhitectonic al vremii: elemente baroc îmbinate cu cele autohtone, moldovenești.

Trecută prin focul unor evenimente ce au marcat semnificativ spațiul băcăuan, mănăstirea Răducanu, a reușit să rămână un punct strategic și un far luminos, prin care locuitorii și-au ațintit privirile și și-au înălțat ruga de izbăvire Tatălui ceresc.

Acest „colț de rai”, în care Dumnezeu și-a găsit sălășluire, a fost refăcut în mai multe rânduri, pentru ca, din anul 1995 să parcurgă un amplu proces de restaurare, prin perseverența și strădania Părintelui

Vasile Panțîru, care a focalizat în jurul lăcașului sfânt pe toți cei râvnitori, darnici, harnici și dornici să se înscrie în rândul ctitorilor de lăcașuri sfinte.

Coordonator al lucrărilor de restaurare, părintele paroh a știut să modeleze sufletele credincioșilor, să conștientizeze, să sensibilizeze și să adune în jurul său oameni deplini convinși de rolul și importanța contribuției aduse la restaurarea obiectivului sacru, înscris în lista monumentelor istorice.

În acest sens, monografia „Biserica „Bunavestire” („Răducanu”) fostă Mănăstirea „Răducanu”, având drept scop evaluarea unui edificiu spiritual de la momentul zidirii și până în prezent, constituie actul de identitate al unui lăcaș de cult reprezentativ pentru întreaga Eparhie, și deosebit de important pentru vechimea și trecutul său.

Mulțumim d-lui Corneliu Stoica, autorul lucrării de față, care s-a aplecat cu responsabilitate asupra acestui studiu, scoțând din „praful uitării” documente și informații absolut necesare pentru cunoașterea etapelor în care Biserica „Bunavestire”, „Răducanu”, a reușit să rămână integră, deși a străbătut vremuri vitrege, de-a lungul a 318 ani.

Binecuvântăm apariția acestei monografii și pe toți cei ce s-au ostenit la refacerea lăcașului sfânt, rugând pe Milostivul Dumnezeu să le răsplătească bunăvoința, dăruirea, lucrarea și dragostea manifestată întru împlinire.

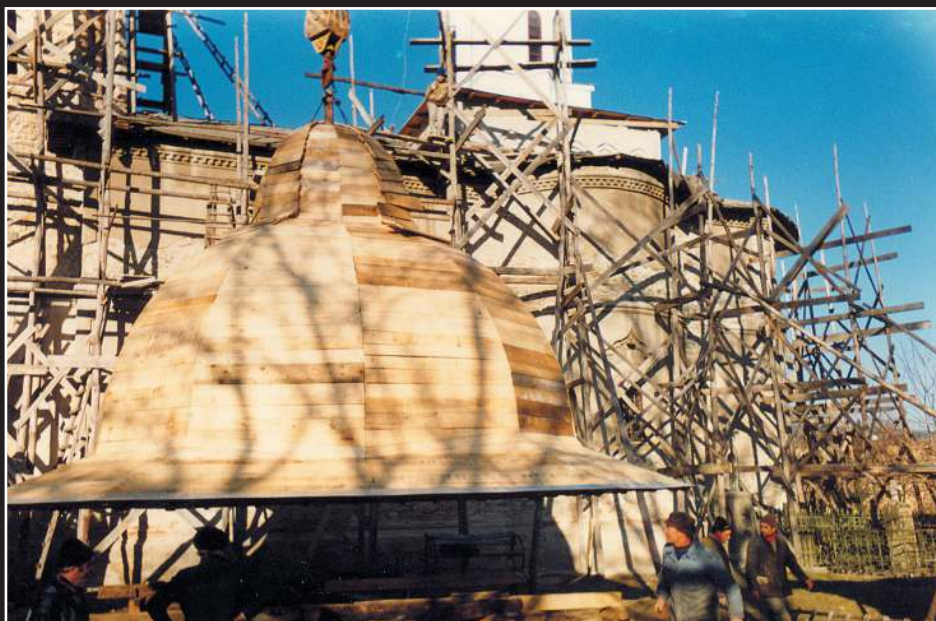
24 mai 2012, Înălțarea Domnului

† **Ioachim BĂCĂUANUL,**
Episcop vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului

Cronica unei renașteri

Curgerea timpului, frământările și apăsările vremurilor sunt inevitabile și ele lasă întotdeauna urme. Oricât de trainic, durabil sau bine ar fi făcut un lucru sau ființă, nu rămâne nefectat și neatins de curgerea vremurilor: oameni, locuri, zidiri mărețe, cetăți, fortificații, piramide, etc., peste toate timpul, în scurgerea lui, lasă amprente uneori adânci și dure-roase. Însă, intervenția creatoare și

ziditoare a omului ancorat în veșnicia Ziditorului, poate îndulci și reface „rănilor” provocate de trecerea vremurilor. Fiecare, în timpul său, trebuie să facă această „intervenție”, pentru că, altfel, trecerea timpului și indiferența, delăsarea sau nepăsarea omului conduc la distrugere sigură. De aceea, rândurile de față încearcă a fi o **cronică – mărturie** despre renașterea sau reînvierea unei zidiri „rănite” de curgerea tim-

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”) în perioada restaurării exterioare.

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

↻ Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”).
Înlocuirea învelitorii turlei-clopotniță

pului și povara vremurilor.

Începutul acestei „renașteri” a fost în 1994, când Dumnezeu a îngăduit să fiu numit preot paroh la parohia **Buna Vestire – Răducanu** din Târgu Ocna. La momentul acela, biserica, monument istoric important al zonei (și nu numai), era într-o avansată stare de degradare și aproape în pericol de prăbușire (arce, bolți, turle). Într-adevăr, timpul „lucrase” cu străjnicie încât era greu de a decide cu ce să se înceapă. O descriere sumară a stării bisericii la acel moment ar arăta astfel: grave probleme de rezistență – fisuri mari și dislocări de zidărie în arce, bolți, turle și abside, avarii la turnul clopotniță, arcul triumfal deplasat și cu cheia de boltă căzută, tencuiala pe exterior desprinsă și căzută pe suprafețe mari, igrasie,

mucegai și umiditate accentuată în interior, pictura interioară afumată, prăfuită și degradată în proporție de 70 – 80 %, mobilier și componente artistice (străni, catapeteasmă, icoane, tron arhieresc, amvon) degradate, cariate și, în mare parte, putrede, acoperiș putred, tablă ruginită și spartă pe alocuri, etc. Părea un bătrân ostenit și ajuns la capătul puterilor, uitat, părăsit, abandonat..., dar care aștepta mântuirea, salvarea, izbăvirea. Ce urma avea să fie un lung, anevoios și deseori dureros drum, dar totodată fascinant și frumos, o cale ce avea să ducă spre salvarea unui lăcaș sfânt și secular, la ridicarea lui din „cenușa vremii”.

Urgența primordială era realizarea unei structuri de rezistență, deoarece, la vremea zidirii ei, bise-

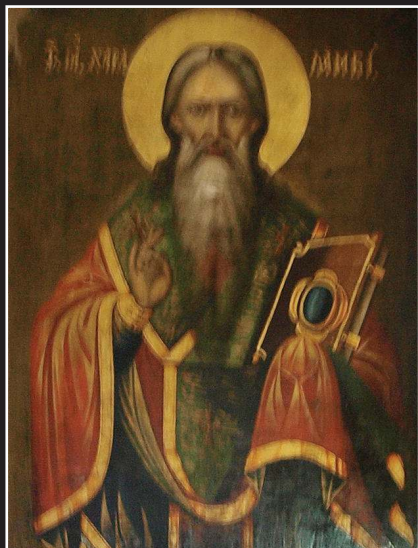

↻ Aspect din perioada lucrărilor de restaurare a picturii interioare. În prim plan, stranele vechi.

rica nu a avut o astfel de structură. Cutremurele (în special cel din 1977) și alte încercări de-a lungul timpului au afectat serios zidirea și, ca atare, s-a impus o intervenție de urgență pentru salvarea de la prăbușire. Acest lucru s-a realizat prin eșafodarea arcului triumfal, pentru că tot sistemul de boltiri ce susținea turla de pe naos era în pericol. De altfel, în anul 1992, biserica fusese declarată închisă la un control al Inspectoratului de Stat în Construcții, printr-un proces – verbal de inspecție ce menționa că lăcașul de cult nu mai prezenta siguranță pentru desfășurarea sfintelor slujbe.

„Filmul” eforturilor de salvare a bisericii și de refacere a strălucirii de odinioară s-a derulat pe parcursul a multor ani și în câteva etape. Le vom menționa pentru a rămâne mărturie, alături de alte documente, istoriei și memoriei urmașilor.

În perioada 1995–1996 s-a realizat intervenția de urgență pentru consolidarea arcului triumfal și a boltilor (proiectare, avizare, execuție). În 1996 s-a întocmit proiectul de consolidare și rezistență, s-a obținut avizul de la Ministerul Culturii și s-au demarat lucrările. Totodată s-au făcut demersurile pe lângă autoritățile competente pentru includerea

🕒 Icoana Sf. Haralambie, reamplasată în vecinătatea catapetesmei.

🕒 Icoana Sf. Nicolae, reamplasată în vecinătatea catapetesmei.

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

șantierului în programul național de restaurare, deoarece costurile mari ale lucrărilor erau mult peste posibilitățile și nevoile parohiei. În paralel, în 1997 s-a realizat instalația de încălzire centrală pentru asigurarea unui climat potrivit pentru stoparea degradărilor provocate de umiditate, igrasie și diferențe mari de temperatură. În 1999 s-au finalizat lucrările de consolidare pe exterior, iar în anul următor s-a întocmit proiectul și s-a obținut avizul pentru lucrările de arhitectură (refacerea integrală a acoperișului și a fațadei),

🕒 Vedere generală dinspre pronaos. În plan apropiat, icoanele Maicii Domnului cu pruncul și Iisus Hristos (2012).

🕒 Detalii ale noii catapetesme. Icoanele registrului superior sunt sub forma unor medalioane rotunde, iar cele din registrul de mijloc și de jos sunt despărțite de colonade sculptate și aurite.

lucrări realizate în 2000–2001. Tot în această perioadă s-au desfășurat lucrări de consolidare pe interior (repararea fisurilor, injectări, rețesări de zidărie). În anul 2002 s-au început demersurile pentru proiectul și avizele necesare refacerii picturii interioare. Avea să fie un procedeu dificil datorită stării avansate de degradare a picturii murale: referate, fotografii, analize de laborator, studii, comisii, etc. În 2004 comisia de specialitate de la Ministerul Culturii a avizat proiectul pentru începerea lucrărilor de restaurare și conservare a picturii, desfășurate în perioada 2005–2009, salvându-se, astfel, o pictură veche de două secole. În paralel s-au realizat lucrări de înlocuire a tâmplăriei metalice total necores-

punzătoare cu tâmplărie de lemn, s-a refăcut catapeteasma, s-au restaurat icoanele ce au putut fi salvate, s-au confecționat porți noi la cele două căi de acces în curtea bisericii și s-a refăcut acoperișurile porților cu șindrilă. De asemenea, s-au restaurat tronul arhieresc și amvonul (2010–2011) și s-a refăcut mobilierul: străni, pupitre, iconostase. S-a refăcut pardoseala și s-a modernizat instalația de încălzire, s-a reamenajat curtea cu alei, pavaie, spații verzi, iluminat (2011–2012). S-au procurat obiecte de cult și podoabe pentru înfrumusețarea sfântului lăcaș: Chivot, Evanghelie, cruce, candelă, candelabre, sfeșnice, etc.

Toate acestea au condus la îmbrăcarea bisericii în „haină nouă și înfrumusețată”, refăcându-i, măcar în parte, dar pe deplin meritat, strălucirea și frumusețea de odinioară. În anul mântuirii 2012, biserica **Buna Vestire–Răducanu**, în urma „renașterii”, îmbracă haină albă de sărbătoare și primește „botezul” resfințirii prin ruga și mâna binecuvântată a ierarhilor noștri. Nădăjduim că Dumnezeu va binecuvânta cu daruri neprețuite și va înscrie în cartea vieții pe toți cei ce au pus umărul la această „renaș-

tere”, iar noi le aducem, pe această cale, mulțumiri și recunoștință din tot sufletul: Întâistăătorilor eparhiei noastre, factorilor de decizie din Ministerul Culturii și Oficiul Național al Monumentelor Istorice, Primăriei stațiunii Tg.Ocna, arhitecților și inginerilor, lucrătorilor, meșterilor și artiștilor, ostenitorilor, donatorilor știuți și neștiuți din parohie și de pretutindeni.

„Binecuvintează, Doamne și sfințește pe cei ce iubesc podoaba casei Tale!”

Pr. IOAN VASILE PANȚÎRU

🕒 Mic baldachin, adăpostind o casetă nouă cu moaștele martirilor Trifon, Pantelimon, Mina și Paraschevi cea nouă, aduse într-o casetă originală (a se vedea în plan apropiat) de la Sf. Munte Athos (2012).

Vechi mărturii despre fosta Mănăstire „Răducanu”

„Când am ajuns acolo, am găsit acest târg prefăcut aproape tot în cenușă. Nici chiar bisericile – în afară de una singură –, înconjurată cu ziduri – nu fuseseră cruțate, căci turcii pustiiseră acest loc, când au trebuit să se retragă înaintea armatei prințului de Coburg.”

Balthazar Hacquet, 1788

„Are numeroase biserici cu turnuri atât de dese, după obiceiul ortodox, încât din ele este compus acoperișul. Iese în evidență lăcașul călugărilor și biserica se ridică pe dealul de pe malul drept.”

Gegö Elek, 1836

„Între zidiri mai cu samă este mănăstirea veche, numită Răducanu, așezată pe malul stâncos a Troțușului, asemenea și casa cămării făcută de întreprinorul de amu D. Log. A. Vilara-”

Mihalic de Hodocin, 1849

„Vin apoi, zidul vechi de incintă, din piatră, năpădit de mușchi și ierburi, turnurile joase și cimitirul însoțit al bisericii Răducanu. Biserică și cimitir particular, în care se vor odihni mai târziu (astăzi) Costachi și Catinca Negri și sora lor Zulnia Sturdza, alături de familia Rosetti Răducanu, fondatorii bisericii. Trei cruci din lemn, cu inscripții sobre, indică locul de odihnă veșnică al acestor mari figuri de altădată.”

Maria Cantacuzino–Enescu, *Umbre și lumini* (2000)

„De la băile din târgul Ocna, ce se numesc Nastasachi, îți arunci ochii înspre vale în jos, vezi chiar în oraș o mănăstire zidită pe stânci, ce le isbește de veacuri Troțușul. E încunjurată de jur împrejur cu muri înalți, parcă-i o cetate și despre care se zice că atât e de veche cât și gropile cu sare. Mănăstirea despre care am amintit se cheamă Răducanu.”

George Sion–Gherey, 1882

„Ocna începe printr-un bulevard foarte cuviincios, bine pavat cu piatră din aceste părți. O gospodărie comunală bună, care se vede și mai departe: este o piață cu un întreit felinar, este o grădină publică; cele trei biserici, din veacul al XVIII-lea, mari, puternice, elegante, sunt foarte bine ținute; locurile sunt împrejmuite.”

Nicolae Iorga, 1904

Biserica „Buna Vestire” Fosta Mănăstire „Răducanu” (1694; 1763)

Biserica „Buna Vestire” (numită mai târziu și „Răducanu”) a fost construită de marele logofăt **Ion Buhuș** și un târgoveț bogat, **Pavel**, la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea.

Mărturiile documentare despre această biserică sunt destul de puține la număr, până la mijlocul secolului al XVIII-lea, și necunoașterea lor a făcut ca unii autori să-l considere ctitor pe marele

↻ Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”).
Vedere aeriană din sud-vest (2008).

↻ Târgu Ocna. Vedere generală (1910). În plan depărtat, Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”).

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Vedere panoramică din sud-est (1911).

BUHUȘ, Ion (*cca 1660, †1716). — **Boier, ctitor.** Era fiul lui Nicolae Buhuș mare logofăt, unul dintre cei mai influenți și bogați boieri ai timpului. Provenea din una dintre cele mai vechi familii boierești, menționată încă din secolul al XIV-lea. În 1690, Ion Buhuș este trimis la Sibiu de către domnul Constantin Cantemir să încheie tratatul de alianță cu imperialii. A stat închis timp de un an la Sibiu. Urcă toate dregătoriile vremii: clucer (1686), mare paharnic (1695), mare logofăt (1700), caimacam (1703, 1709) și mare hatman, spre sfârșitul vieții (1711–1714). În anii 1694–1695, a fost cămăraș de ocnă, perioadă în care începe construirea bisericii „**Buna Vestire**” împreună cu un negustor bogat, Pavel. Construirea bisericii a durat mai mulți ani și probabil s-a făcut în etape. A fost căsătorit cu Maria, fiica lui Chiriac Sturza mare paharnic și cu Ileana, fiica lui Dumitrașco Ștefan-Ceaurul mare logofăt. Fiica sa Maria se va căsători cu Radu Racoviță mare logofăt și împreună cu fiica lor Ilinca vor reface biserica în 1763, numită ulterior „**Răducanu**”.

logofăt Nicolae Buhuș, la 1664, iar cei mai mulți să ia de bază, în datarea acestui monument, numai pisania de la 1763.¹

Noi documente, provenind din arhiva Mănăstirii Ivron de la Sfântul Munte Athos, aduc noi precizări privind începuturile acestui așezământ.²

Ion Buhuș, mare logofăt, fiul lui Nicolae Buhuș, mare logofăt, este primul ctitor al acestei biserici. Ilinca Racoviță afirmă, într-un document din 9 august 1777, că biserica a fost făcută de bunicul ei, Ion Buhuș mare logofăt, și refăcută de tatăl ei, Radu Racoviță vel logofăt.³

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

După părerea noastră, Ion Buhuș începe construirea Bisericii „*Buna Vestire*” după 1694. Ne bazăm, în acest sens, pe câteva argumente.

În anii 1694–1695, Ion Buhuș a fost cămăraș de ocnă și a avut suficiente resurse materiale pentru a ctitori o biserică într-un sat aflat în plin proces de urbanizare și unde se mai găsea încă o mănăstire, „*Precista*”, cu ctitori din familia Buhuș.

Imediat după anul 1695 avem mai multe documente care confirmă acest lucru. La 29 iulie 1696, Gligorie, ginerele lui Manole, cu familia sa dăruiesc bisericii cu

hramul *Blagoveștenie* un loc lângă dughenele lui Gheorghe zugravul și vând un alt loc, tot acolo, lui Buhuș paharnic și lui Pavel, ca să fie tot ale bisericii, pentru pomenire.⁴

Biserica a fost ridicată de paharnicul Ion Buhuș și Pavel, un târgoveț bogat, cu mori pe apa Slănicului și amintit ca martor într-un document din 1689.⁵ La 5 septembrie 1698, Bejan Coste vinde lui Ion Buhuș paharnic o casă cu loc, pe malul Trotușului, în târgul Ocna, lângă mănăstire, cu 5 lei, pe care acesta a dăruit-o mănăstirii zidite de el.⁶ La 7 septembrie, același an, Dimachi vinde lui Ion Buhuș pahar-

☛ Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Vedere panoramică din est (1908).

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

nic un fânaț, iar Buhuș, ca ctitor, îl dăruiește mănăstirii sale.⁷

Pe la sfârșitul veacului al XVII-lea s-a înființat mănăstirea. În două documente din 9 iunie și 13 august 1700, Pinofrei, ieromonah la Valea Albă, dăruia mănăstirii lui Ion Buhuș, mare paharnic, poienile sale din Valea Albă.⁸

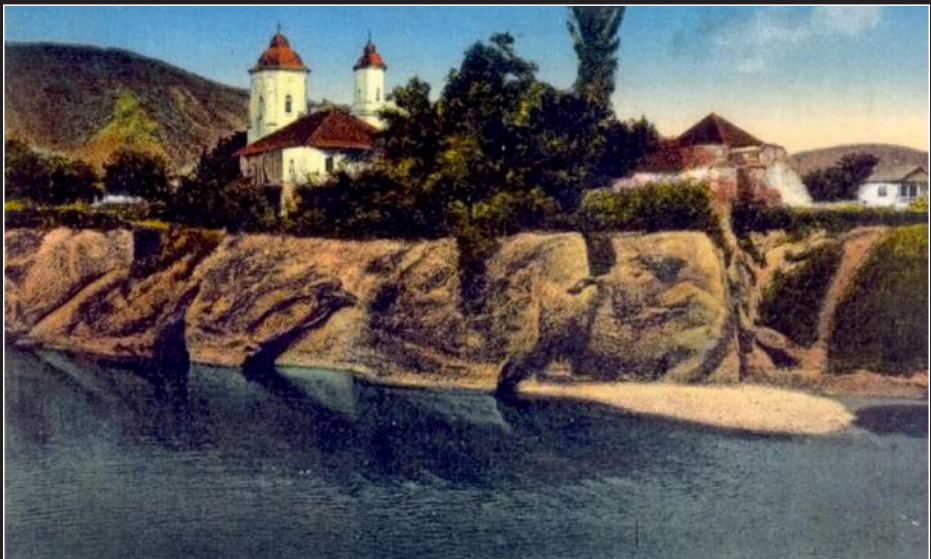
Într-un alt document, din 10 decembrie 1701, se pomenește de Eroftei, fost egumen la mănăstirea logofătului Ion Buhuș.⁹

La 10 noiembrie 1702, Gheorghe, fiul lui Vasile Săpunar de la Ocnă, vinde lui Parthenie, egumenul mănăstirii lui Ion Buhuș, logofăt de Ocnă, o jumătate de casă, cu pomi

și loc.¹⁰

Tofan călugărul dăruia, la 5 decembrie 1705, o casă în satul Ocna mănăstirii logofătului Buhuș¹¹, iar Ene Metaxa, vameș de Focșani, la 25 iulie 1707, dăruia mănăstirii de la Ocnă, cu hramul *Streatenia*, zidită de Ion Buhuș logofăt, un pogon de vie la Odobești.¹²

În sfârșit, o inscripție în slavonă, din 3 decembrie 1711, de pe o lespede de marmură din pridvorul bisericii, arată că marele logofăt Ion Buhuș și Pavel, care avea mai multe mori pe apa Slănicului, au ridicat împreună mănăstirea. Pavel a reparat zidurile, a construit chiliile de lângă poartă și chiliile cu

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Vedere generală (1930).

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Vedere generală (1940).

pivniță.¹³ Aceste reparații au fost făcute după 1700. Marele logofăt Ion Buhuș moare înainte de 1716.

Dintr-un document, din 11 iunie 1662¹⁴, aflăm precizări despre Pavel, ctitor, alături de mare logofăt Ion Buhuș, al acestei biserici. Documentul arată că Pavel era ginerele lui Șarban birău și își cumpărase o casă în satul Ocna. El era originar din târgul Troțuș unde îl găsim în calitate de șoltuz (15 august 1668¹⁵, 20 noiembrie 1679¹⁶), fost șoltuz (26 aprilie 1677¹⁷) sau martor (23 iulie 1665¹⁸, 3 februarie 1686¹⁹). El acumulează o avere consistentă, cu terenuri, case, pră-

vălii și mori la târgul Troțuș și satul Ocna, devenind partener marelui logofăt Ion Buhuș la ridicarea acestei mănăstiri. Legătura dintre marele logofăt Nicolae Buhuș și acest Pavel, făcută de D. Constan-

📍 Zidul de incintă, construit la începutul secolului al XVIII-lea (2007).

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Vedere aeriană din nord. Se observă parte din zidul care înconjoară biserica (2008).

tinescu sau cei care-l dau drept ctitor pe Nicolae Buhuș, nu rezistă la o analiză istorică temeinică.

Nu cred că mai este necesar să dezvoltăm și alte aspecte, arhitectura bisericii, inscripții mai vechi, care vin și ele ca argumente privitoare la vechimea bisericii, pentru că baza documentară de care dispunem astăzi clarifică problema ctitorilor acestei biserici care sunt Ion Buhuș mare logofăt și Pavel.

Ce s-a întâmplat cu mănăstirea în perioada 1711–1763? Păstrarea, în fondul de carte veche a bisericii, a unor exemplare în limba greacă din

anii 1754–1755 confirmă existența mănăstirii și în această perioadă. Este posibil ca biserica să fi fost devastată în 1717, când tătarii au jefuit cumplit regiunea, sau în 1737, când au fost confruntări între austrieci și turci.

Două documente athonite sunt importante pentru a cunoaște împrejurările în care s-a refăcut biserica în 1763 și situația mănăstirii după această dată.

La 9 august 1777, Ilinca Racoviță păhărniceasă, în calitate sa de moștenitoare, dăruiește mănăstirii „Buna Vestire” din Târgu Ocna, zidită de tatăl ei Radu Racoviță vel

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

logofăt și de ea, iar mai înainte făcută de bunicul ei Ion Buhuș vel logofăt și închinată la Mănăstirea Ivron de la Sfetagora, satul Grozești, pe Oituz, cu biserică, case, cu mori pe Oituz și cu tot venitul, zestre de la mama sa, Maria, fiica lui Ion Buhuș biv vel logofăt. Pentru refacerea bisericii s-au cheltuit 56 de punji de bani²⁰. Radu Racoviță, mare logofăt, cumpără de la comisul Ștefan Buhăescu, pe 13 decembrie 1761, jumătate de loc din hotarul domnesc al târgului Troțuș pe care o donează mănăstirii, cealaltă

↪ Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Vedere cu pridvorul și turnul-clopotniță (2007).

↪ Maica Domnului cu pruncul Iisus, icoană din secolul al XVII-lea, remarcabilă prin frumusețea lucrăturii. Este una din cele mai valoroase obiecte de cult ale bisericii (2011).

RACOVIȚĂ, Radu (*cca 1700,

†1768). — **Boier, ctitor.** Fiul lui Dumitrașco Racoviță hatman și al Ilincăi, fiica lui Mihai Cantacuzino, mare spătar în Țara Românească. Tatăl său era frate cu domnitorul Mihai Racoviță. A fost cămăraș de ocne, vistier și mare logofăt. Căsătorit cu Maria, fiica lui Ion Buhuș mare logofăt. A avut două fete: Ilinca și Nastasia. Primește ca zestre moșia Grozești, unde era și locuința. În vara anului 1737, când austriecii au ocupat mai multe ținuturi ale Moldovei dinspre munte, R. s-a închinat acestora, dar pe ascuns transmitea informații domnului Grigore al II-lea Ghica. Pentru acest lucru s-a bucurat de trecere din partea domnului.

În anul 1763, împreună cu soția sa Maria și cu fiica lor Ilinca, refac Biserica „Buna Vestire” din Târgu Ocna, ridicată de Ion Buhuș mare logofăt. O înzestrează și cu teren cumpărat de la Ștefan Buhăescu biv vel comis, loc pentru care se va judeca el și fiica sa, timp de câteva decenii, cu locuitorii din Târgu Troțuș. Grigore al III-lea Ghica va atribui locul troțușenilor pe motiv că ar fi fost

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

moșie domnească. Pentru refacerea și înfrumusețarea bisericii s-au cheltuit 56 de pungii cu galbeni. Biserica este cunoscută până astăzi sub numele de Biserica „Răducanu”.

jumătate fiind dăruită de comis²¹ Pentru acest loc va urma un lung proces cu locuitorii din Trotuș și din Târgu Ocna. În 1765, Grigore al III-lea Ghica va considera răsuflată dania făcută lui Ștefan Buhăescu²².

Radu Racoviță lasă acest loc fiicei sale Ilinca, dar domnii îl vor atribui ocnenilor și trotușenilor ca fiind loc domnesc. Petrachi Videli, în 1775, și soția sa Ilinca, în 1783, se vor judeca cu târgoveții. Procesul

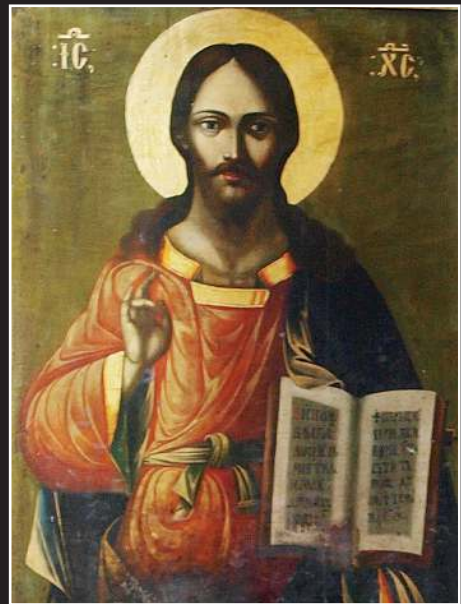
se mai judeca și în 1796 fără ca mănăstirea să mai poată reintra în stăpânirea aceluia loc.

Pentru că mănăstirea nu avea nici o moșie la acea dată, Ilinca, fiica lui Radu Racoviță, vrea să-i dăruiească moșia Grozești. Intenția sa este contestată de sora sa, Anastasia visterniceasă.

La 1 martie 1798, Ilinca Racoviță păhărniceasă revine cu o a doua scrisoare dată Mănăstirii „Buna Vestire”. Ea arată că a fost lăsată după moartea tatălui său Radu Racoviță vel logofăt, episcop al acestei mănăstiri, în care calitate

☪ Maica Domnului cu pruncul Iisus, veche icoană din secolul XIX (2012).

☪ Iisus Hristos, veche icoană din secolul XIX (2011).

📍 Biserica „Adormirea Maicii Domnului” a Mănăstirii Iviron. Vedere aeriană (2008).

reface mănăstirea și chiliile care au ars „în vremea oștirii”, pe la 1788 (n.n.), făcând catapeteasmă nouă. Confirmă și dania tatălui său asupra unei jumătăți din imașul târgului Troțuș, care nu a fost recunoscută de Grigore al III-lea Ghica. Despre procesul pentru acest loc am mai scris deja. Pentru că sora ei, Anastasia visterniceasă, cu fiicele sale, Ilinca și Catrina, și ginerii ei, Constantin Palade spătar și lordache Ruset paharnic, contestă această danie, Ilinca Racoviță acordă mănăstirii satul Prăjești, lângă apa Siretului, în ținutul Roman, cu biserică, case, mori și 10 sălașe de țigani. După moartea sa, sora sa Anastasia poate alege între Grozești și Prăjești, mănăstirii

📍 Hartă. Sfântul Munte Athos și mănăstirile sale.

RACOVIȚĂ, Ilinca (*În. sec. XVIII,

†D. 1790). — Jupâneasă, ctitor. — Fiica lui Radu Racoviță mare logofăt și al Mariei (n. Buhuș). Căsătorită cu Petrache Videli. A refăcut, împreună cu părinții săi, Biserica „Buna Vestire” din Târgu Ocna, în 1763. Pentru că biserica suferă noi stricăciuni, Ilinca o repară din nou și face și o nouă catapeteasmă pe la 1777. Reînchină mănăstirea la Muntele Athos (Mănăstirii Iviron) și îi donează moșia Grozești. Pentru că donația era contestată de sora ei Anastasia îi atribuie moșia Prăjești, din ț. Roman. S-a bucurat de prețuire din partea Mănăstirii Iviron, unde numele ei este pomenit până astăzi. Numele său este legat de destinul Bisericii „Răducanu”.

rămânându-i una dintre cele două moșii.²³

După moartea Ilincăi Racoviță, moșia Grozești va rămâne în stăpânirea Anastasiei visterniceasă, iar apoi a fiicei sale Ilinca Palade.²⁴

Mănăstirea a avut puține moșii și, nu de puține ori, a fost obligată să

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

☛ Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Vedere din est (2011).

se judece în lungi procese pentru unele locuri primite ca danii. A avut un număr apreciabil de țigani care lucrau la ocne și pentru care mănăstirea primea însemnate cantități de sare.

Mănăstirea „**Răducanu**” a fost închinată Mănăstirii Iviron de către Ion Buhuș, pe la sfârșitul secolului al XVII-lea, și reînchinată, în 1777, de Ilinca Racoviță, soția paharnicului Petrachi Videli, cu moșii, case și țigani. La 1 martie 1798, patriarhul Grigore al V-lea confirmă închinarea.²⁵ Deși unificate administrativ, înainte de 1700, cele două

mănăstiri au avut pe scurte perioade de timp egumeni diferiți.

Pentru Mănăstirea „**Răducanu**” documentele consemnează egumenii Eroftei (1701), Parthenie (1702) și Neofit (1707).²⁶ În 1786 este amintit Iosip, preot la această mănăstire.²⁷

Din bogatul fond de documente existent putem sesiza o poziție superioară a Mănăstirii „*Precista*” atât prin numărul mare de egumeni greci sau români atestați, cât și prin preponderența daniilor

☛ Casetă cu moaștele martirilor: Trifon, Pantelimon, Mina și Paraschevi cea nouă, adusă de la Sf. Munte Athos (2012).

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Vedere din nord (2011).

acordate sub denumirea generică de „Mănăstirea de la Ocna” sau „Precista-Răducanu”, care se referă aproape în toate cazurile la această mănăstire.

Ctitorul Bisericii „Buna Vestire”, marele logofăt Ion Buhuș, era fiul lui Nicolae Buhuș mare logofăt. Acesta cumpărase, în perioada 1663–1667, mai multe părți din moșiile Bogdănești, Hârtănești, Grozești, Bahna și Nicorești, ultimele trei fiind în hotar cu moșia Ocnei.²⁸ Ion Buhuș a fost cămăraș de ocne, în 1694–1695, mare

logofăt și caimacam, în perioada 1700–1710, și hatman în 1711–1714.²⁹ A murit înainte de 1716. A fost căsătorit cu Maria, fiica lui Chiriac Sturza mare paharnic și cu Ileana, fiica lui Dumitrașco Ștefan-Ceaurul mare logofăt, după 1703. A avut trei copii, din care Catrina și Andrei morți de tineri, iar Anița căsătorită cu Mihai Sturza.

Nepoata sa, Maria, una dintre fiicele hatmanului Alexandru Buhuș, s-a căsătorit cu Dumitrașcu mare stolnic, fiul marelui vistier Gheorghe Ursache (ctitorul Mănăs-

↻ Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Pisania din 1763 (2008).

tirii „*Precista*”). După moartea soțului ei, în 1711, Maria se va recăsători cu Radu Racoviță, fost cămăraș de ocne în 1725, jitnicer, clucer, iar mai târziu chiar mare logofăt.

În anul 1763, marele logofăt Radu Racoviță, fiul hatmanului Dumitrașcu (fratele domnului Mihai Racoviță) și al Iincăi (fata spătarului Cantacuzino), căsătorit cu Maria Buhuș, fiica marelui logofăt Ion Buhuș, va reface și împodobi, aproape integral, Biserica „*Buna Vestire*”, reparând în același timp și zidurile mănăstirii.³⁰

El se consideră ctitorul acestei biserici, după cum glăsuiește

pisania care se află deasupra ușii de la intrarea în pridvor: „*Leat 7271 / veleat 1762 / Mult pre dulcelui Hristos / robii tăi cei credincioși laca / șul tău au zidit foarte l-au împo / dobit lumina dar ace cerească prin / ruga ta să moștinească Radu Racoviț / vel log. cu a lui soț Maria ctitori sântu / cu fiica lor Ilinca la această beserică / pre sfântă. P.V. / Après avoir réglé les / fortunes publiques gés [j'ai] donné des leçons / aux plus grands politiques. Mai 20³¹.*”

Este singura biserică din țară cu text francez în pisanie, dovadă că marele logofăt Radu Racoviță era un boier cult pentru vremea sa și

bun cunoscător al treburilor politice. Se poate să fie o aluzie la misiunea diplomatică încredințată de Ioan Mavrocordat, în 1743, la Constantinopol.³² Acest text francez, ce pare un distih din Voltaire, se potrivește uimitor și cu destinul omului politic Costache Negri, care și-a găsit odihna de veci la câțiva pași de intrarea în biserică.

Mai amintim și stema Țării Românești care apare gravată în piatră deasupra ușii pronaosului, dovadă a relațiilor familiilor acestor ctitori, Buhuș și Racoviță, cu rudele lor din Țara Românească.

Mănăstirea a trecut, de-a lungul existenței sale, prin multe încercări

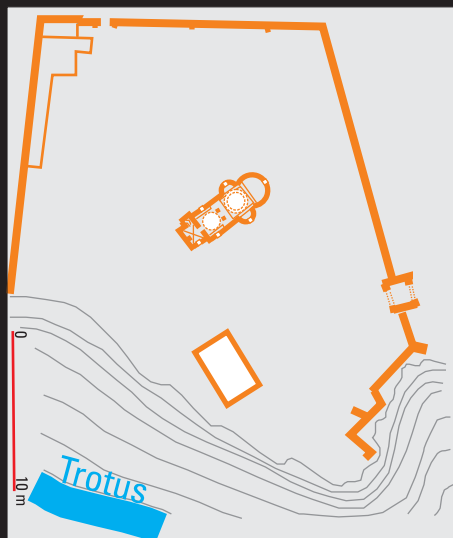
dramatice. În luna iulie 1821, un detașament de 800 de eteriști condus de lordache Olimpiotul și Ioan Farmache ocupă mănăstirea, dar iminența unui atac turcesc asupra orașului Târgu Ocna îi determină pe eteriști să se retragă spre Mănăstirea Secu.³³ În urma lor pătrund turcii care pradă orașul și devastează și Mănăstirea „Răducanu”.

În 1864, la scurtă vreme după secularizarea averilor mănăstirești, mănăstirea cu clădirile dimprejurul ei erau să devină loc de cazarmă pentru ostașii destinați cu paza deținuților și numai stăruințele unor persoane influente pe lângă diver-

➤ Mănăstire fortificată, a adăpostit în 1821 detașamentele de eteriști în retragere spre Mănăstirea Secu (2008).

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

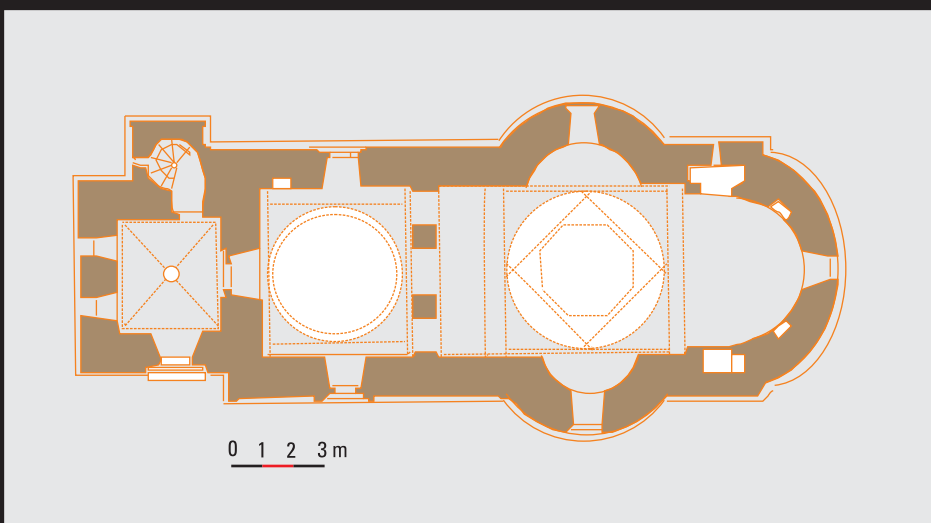
📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Plan de situație

sele autorități în drept au îndepărtat pericolul acestui proiect. De asemenea, în timpul Primului

Război Mondial, casele egumenești ale fostei mănăstiri au servit ca depozit pentru provizii și muniții, dar au scăpat ca prin minune de bombardamentele inamice.³⁴

Nu este lipsit de interes faptul că la această mănăstire funcționa o școală în limba greacă în care, pe la începutul veacului al XIX-lea, se pregăteau tineri pentru cariera preotească.³⁵ În cămăruța de deasupra pridvorului (bașca) erau păstrate cărțile, unele dintre ele foarte vechi și valoroase.

După secularizarea averilor mănăstirilor închinată a fost numit tot câte un singur egumen, dintre călugării români, pentru cele două

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Plan

☛ Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Secțiune longitudinală

mănăstiri. Aceștia au fost: arhimandritul Policarp Popescu (1863), iconom Vasile Ștefănescu (1864), arhimandrit Climent Mihăilescu (1864–1872), arhimandrit Ghenadie Merișescu (1872–1873) și proto-singhelul Iosif Nicolau (1873–1885). În 1885, episcopul Melchisedec numește la Mănăstirea „Precista” un preot de mir, iar după 5 ani este numit tot un preot de mir și la

Mănăstirea „Răducanu”³⁶. Prin *Legea clerului mirean și seminariilor* din 1893 cele două biserici vor forma două parohii urbane, care s-au păstrat până astăzi.

Deoarece biserica suferise numeroase stricăciuni în greu încercatul an 1821, arhimandritul Procopie, între anii 1843 și 1853, a făcut reparații la biserică (acoperirea cu tablă, pictarea interiorului), cât și la

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

↻ Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Casa parohială (1940).

clădirile anexe.³⁷

Preotul Coman Vasilescu, în broșura *Unchiul și nepotul*, ne dă amănunte despre alte reparații ale mănăstirii: „Așa chiar la începutul aceluși an (1874) *Unchiul meu*, în urma intervenției și a stăruințelor ce a depus pe lângă Onor Minister al Cultelor și instrucțiunii publice pentru reparație și alte îmbunătățiri, aceasta datorită înrâuririi Generalului Radu Mihail care era de naștere din Tg. Ocna, om politic și cu mare influență în acea vreme. Astfel că cu această sumă de bani s-au făcut următoarele îmbunătățiri: S-a acoperit biserica Rădu-

*canu cu tablă iar chiliile de la suszisa biserică, s-au acoperit cu șindrilă, atât cele de la poarta mare, cât și cele de la poarta mică, și deasemenea s-a acoperit cu șindrilă și clopotnița începută și ridicată până deasupra zidului dar n-a fost terminată, precum și grajdul, apoi s-a făcut zaplazuri de scânduri de jur împrejurul acestei biserici și în partea din spre apus de malul râului Trotuș”.*³⁸

Ultima reparație este de dată recentă. Din 1998 și până în 2011, sub îngrijirea preotului paroh Vasile Panțârșu, s-a refăcut exteriorul bisericii (fațadă, acoperiș) și

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Vedere din sud-vest. În plan apropiat, clopotul din 1810 (2007).

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”).
Turla—clopotniță (2011).

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”).
Vedere din vest (2011).

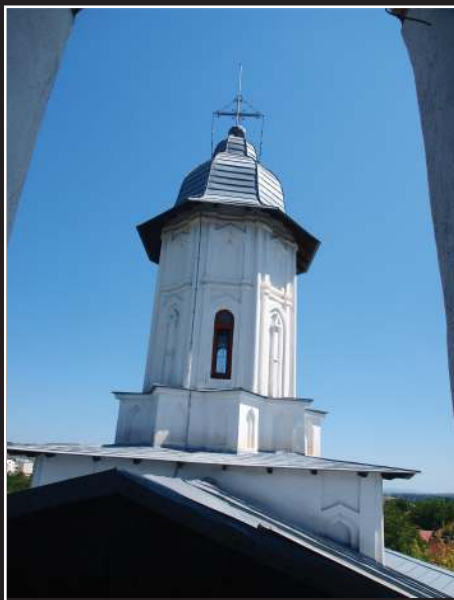
s-au finalizat lucrările de restaurare în interior, inclusiv a picturii bisericii.

Biserica „**Răducanu**” este un monument reprezentativ pentru barocul târziu moldovenesc. Biserica este de plan triconc, cu o turlă pe naos și cu turn-clopotniță pe pridvorul vestic. Ca tip structural biserica aparține unei familii larg răspândite în arhitectura din Moldova din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea: „Sfinții Teodori”—Iași (1761), Bălinești—Neamț (1765), Berzunți (1774), Doljești—Roman (1774) ș.a.³⁹ Această biserică, a cărei structură interioară inițială nu este cunoscută, înglobează pe cât se pare și elemente dintr-un edificiu mai vechi (cel al lui Ion Buhuș).

Istoricul D. Constantinescu remarcase un lucru interesant referitor la acest monument și anume că: *„această biserică — văzută pe dinafară — pare a fi din secolul al XVIII-lea, iar pe dinăuntru formează nota caracteristică a bisericilor lui Vasile Lupu și anume: 1. Dela planul poligonal și cel stelat — văzute în afara cupolei — în interior se trece la planul circular, pe baza unui sistem de construcție, care constă din suprapunerea de*

arcuri încălecate, care se strâmtează cu cât merg în sus, pe cel din urmă rând de arcuri înălțându-se cupola și — 2. Peretele care desparte naosul de pronaos e suprimat în partea sa de jos și e sprijinit pe două coloane foarte puternice, dând naștere la trei deschideri în forma arcașelor, pe sub cari se trece dintr-o încăpăre în alta, așa cum se prezintă cazul la Trei Ierarhi, Golia, Hlincea, Biserica Domnițelor etc.”⁴⁰ Aceste aspecte identificate de istoricul G. Balș sunt încă o dovadă a apartenenței bisericii de secolul al XVII-lea.

Cu prilejul refacerilor din 1763, modificările care au afectat fațadele au fost după caracteristicile barocului moldovenesc aflate atunci în perioada de maximă înflorire. Pridvorul, deasupra căruia se ridică clopotnița, este boltit în boltă mănăstirească cu penetrațiuni. Scara ce duce la clopotniță este așezată pe partea nordică a pridvorului, în interiorul unui turnișor alipit. Deasupra pridvorului se găsește o cămăruță în care călugării păstrau cărțile vechi care erau în număr apere ciabil în secolele XVIII–XIX. Pronaosul este boltit în calotă sferică, iar naosul

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Turla de deasupra naosului (2011).

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Turla de deasupra naosului (2011).

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”).
Cupola naosului (2011).

are boltirile obișnuite moldovenești. Arcaturile zidului dintre naos și pronaos, ferestrele, atât înăuntru cât și înafară, sunt însemnate prin arcuri frânte. Acest zid este susținut de două coloane așezate pe un soclu masiv. Capitelele greoaie au muluri de un aspect mai mult sau mai puțin clasic. Ușile au chenare în muluri, dar fără caractere bine definite⁴¹.

Fațada are o decorație mult mai simplă decât a celorlalte biserici din aceeași grupă. Caracteristic este brâul în formă de tor simplu care înconjoară clădirea. Feres-

trele de pe peretele vestic al pridvorului au arcaturile în plin cintru, reprezentând o excepție față de celelalte.

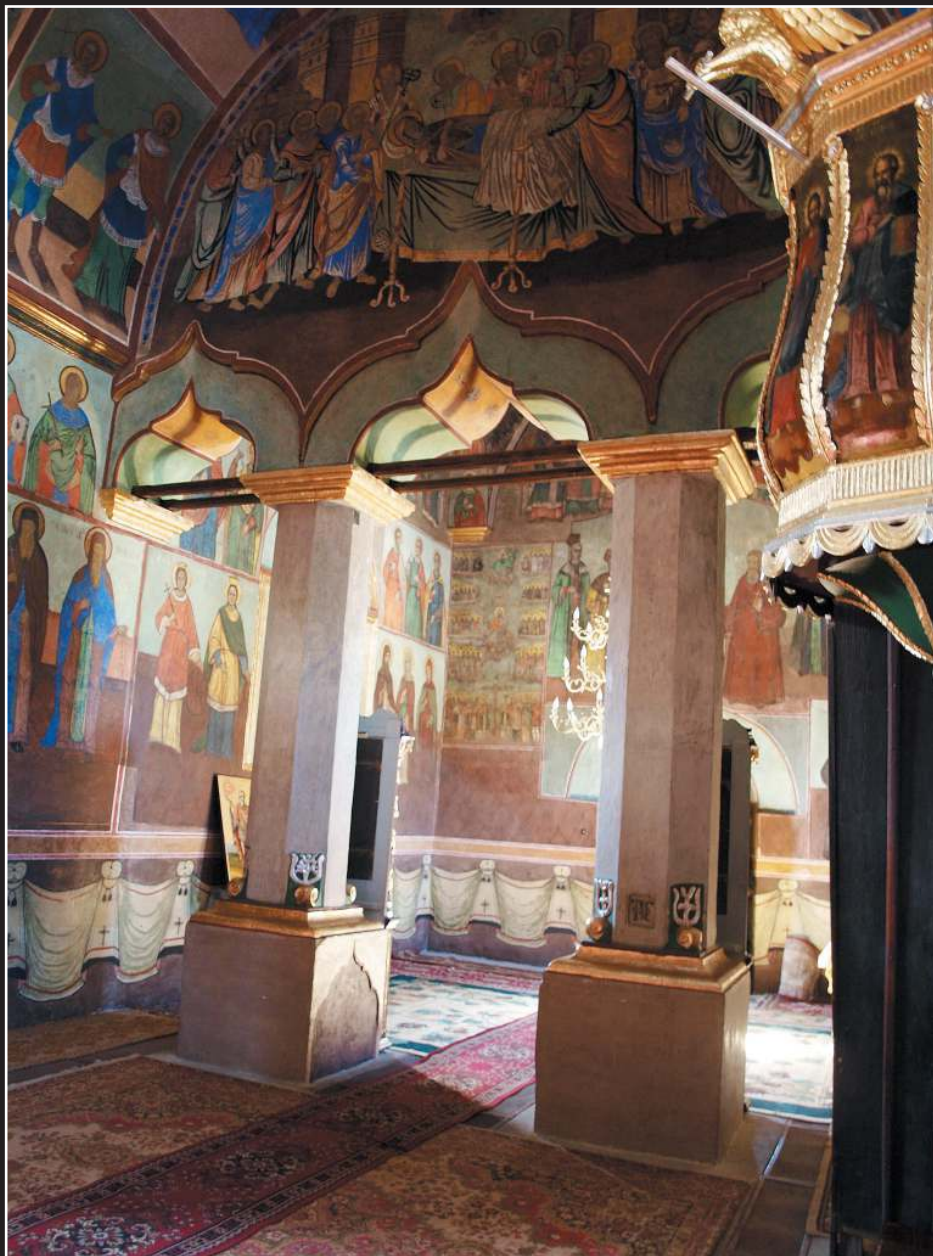
Turla naosului, octogonală, cu colonete în unghiuri, are o bază stelată cu opt vârfuri și o a doua bază pătrată, împodobită cu arcaturi de un slab relief. Turla prezintă 4 ferestre, iar pe laturile care nu au ferestre, apar, sub formă rudimentară, contraforturi mici, așa cum se întâlnesc și la biserica de la Berzunți (1774).⁴²

Turnul-clopotniță are colțurile teșite și prevăzute cu mici contra-

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”).
Amvonul (2012).

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Vedere generală cu interiorul bisericii. De remarcat cele două coloane care separă pronaosul de naos (2011).

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Catapeteasma (2011).

🕒 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Tabloul votiv. În plan apropiat, Maria logofeteasa și Radu Racoviță mare logofăt, iar în plan depărtat, Ilinca și Petrache paharnic (2011).

forți, asemănători celor de pe turla naosului.

Biserica a fost zugrăvită la 1763 și din nou, la 1811, de zugravul Mihail Paninopol, prin grija arhimandritului Meletie. Devastată de turci la 1821, biserica pare a fi repictată sau cel puțin pictura refăcută în 1830, odată cu catapeteasma. Pe peretele vestic al pronaosului, deasupra ușii dinspre pridvor, este pictat tabloul votiv.

D. Constantinescu remarcase că

acest tablou se suprapune peste alte două tablouri mai vechi și că la început fuseseră pictați doar doi ctitori, Radu Racoviță și Maria logofeteasa cu biserica în mâini. Ulterior au fost pictați Petrache paharnic și Ilinca. Ultima pictură datează din vremea egumenului Pricopie. Sub bisericuța din tabloul votiv apar pictate două inscripții, una mai mare („*Ctitori Sfintei mânăstiri aceștie / carele s’au zugrăvit de al doilea prin / Meletie*

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

arhimandritul la leat l 1811 de Mihail Paninopol zugravl” iar peste aceasta alta scrisă cu litere albe („Această biserică s’au zugrăvit și s’au l meremetisit de Sfinția sa părintele l arhimandritul Procopiel”⁴³
În apropierea acestui tablou, în partea dreaptă, apare arhimandritul Procopie, în timpul căruia s-au făcut reparațiile. Pictura este, însă, mediocră.

Pe lângă catapeteasma sculptată în lemn, de o mare frumusețe și comparabilă cu cea aflată la Mănăstirea Bistrița, comandată de Ilinca Racoviță pe la 1777 și refă-

📍 Clopotul din 1810, turnat la Sf. Munte Athos, cu inscripție în limba greacă (2007).

cută pe la anul 1830⁴⁴, amintim stranele, baldachinul și câteva obiecte de cult nedatate, dar care sunt foarte vechi. Un potir de argint suflat cu aur a fost dăruit de ctitori (Radu Racoviță, Maria, Petrache și Ilinca), iar o cruce de argint a fost donată de Ilinca Racoviță.

Din cele două clopote ale bisericii, cel mare, turnat la Muntele Athos, cu o inscripție în limba greacă (din 10 noiembrie 1810), este expus în fața bisericii. *„S-a reînnoit a patra oară clopotul cel mare al sfintei mănăstiri Răducanu, din evlavioasa Ocna, cu cheltuiala prea cuviosului arhimandrit chir Meletie și egumenul acestei mănăstiri, și a ieromonahilor Gheorghe, Visarion și a tuturor, cu metalul și banii Elisavetei din Ocna, spre pomenirea lor. 1810, nov. 10”*. Cel din turnul-clopotniță este mult mai mic și de dată recentă.

În pridvor, pe peretele estic, vom întâlni o lespede de marmură, datând din 3 decembrie 1711, cu următoarea inscripție în slavonă: *„Ačastă marmure scrisu’sa ca să s(e) știi c’am l izvoditu dinu čeapul morile de’nu sus prea Slānicu cu Pav(?). l Fost-amu și îdenatu [de] cătră d(um)nealui Buhuș vel-*

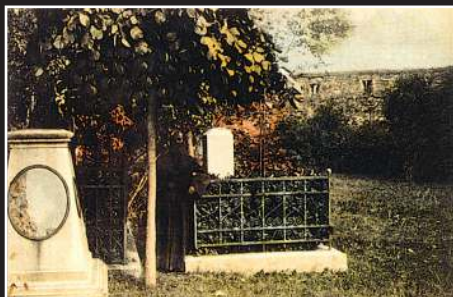

📍 Lespede de marmură, cu inscripție slavonă din 3 decembrie 1711.

log(o)făt de am | făcut cu d(u)mnealui înpreună acastă m(ă)n(ă)s-tire. | Făcut-am cu a me cheltuial(ă) | chili(i)lea dela poartă și chiliile cu pivniță del(a) Api, grădina | cu pomi i acestu părete de zidu pără la portițî, | ca să fiu veșnic ctitoru în ve(ci)... | vleat 7220 [=1711] Dechemvrie 3”⁴⁵

Tot în pridvor, pe peretele din stânga intrării în pronaos, se găsește piatra funerară a arhimandritului Procopie (1851).

În exterior, lângă peretele sud-estic al bisericii, se găsește mormântul marelui om politic și scriitor, Costache Negri (1812–1876). Doamna Elena Cuza și Baligot de Beyne au adăugat mormântului o modestă stelă funerară cu inscripția: „Văduva lui

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Mormântul lui Costache Negri, amplasat în spatele stelei funerare ridicată de Elena Cuza

Vodă Cuza cu iubiții săi fii la C. Negri. Durere eternă spre pomenire, 11 octombrie 1877”. Pe spate, în franceză, omagiul lui Baligot de Beyne: „À C. Negri”.

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”). Stela funerară ridicată de Elena Cuza în 1877 (2011).

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

Maria Cantacuzino-Enescu, în *Umbre și lumini*, evocă cu emoție pe marele dispărut: „*Vin apoi zidul vechi de incintă, din piatră, năpădit de mușchi și ierburi, turnurile joase și cimitirul însoțit al bisericii Răducanu. Biserica și cimitir particular, în care se vor odihni mai târziu (astăzi) Costachi și Catinca Negri și sora lor Zulnia Sturdza, alături de familia Rosetti Răducanu, fondatorii bisericii. Trei cruci simple din lemn, cu inscripții sobre, indică locul de odihnă veșnică al acestor mari figuri de altădată*”⁴⁶.

Vechii ctitori, cu deosebire Ilinca

↻ Baldachinul și vechi obiecte de cult dăruite fostei mănăstiri (2011).

Racoviță, dăruiesc mănăstirii moșii, robi țigani, mori, dughene, case, cărți bisericești cu ferecătură din argint, potire ș.a.

Logofătul P. Cantacuzino aduce de la Mănăstirea Radu Vodă din București un policandru, cu inscripție grecească din 1690, iar Catinca Negri dăruiește două Evangheliile cu ferecătură din argint.

Biserica posedă și un bogat fond de carte veche. O parte din acest fond a fost preluat, încă de pe la sfârșitul veacului al XIX-lea, de Biblioteca Academiei.⁴⁷

Astăzi, Biserica „Răducanu” mai păstrează din impresionantul fond de carte veche de odinioară un număr de 53 cărți vechi, din care 38 cărți românești și 15 grecești. Din cele 38 de cărți românești, 5 sunt din secolul al XVIII-lea, iar 33 din secolul al XIX-lea. Cele mai vechi sunt: *Triod* din 1731, *Liturghie* din 1774 și *Mineu* din 1778. Ca tipuri de carte întâlnim: *Apostol* (2), *Triod* (5), *Penticostar* (1), *Liturghie* (2), *Antologhion* (3), *Octoih Mare* (1), *Octoih Mic* (1), *Mineu* (19), *Psaltire* (1), *Molitvenic* (1), *Cazanie* (1), *Aghiazmatar* (1). După locul de tipărire avem: Buda (5), Râmnic (7), București (5), Iași (5), Mănăstirea

📍 Casa praznicală, fostă casă parohială și fost sediu al Protoieriei Târgu Ocna (2011).

Neamț (3), Sibiu (1) și Sankt Peter-sburg (1). În cazul cărților grecești, 13 sunt din secolul al XVIII-lea și 2 din secolul al XIX-lea. Cele mai vechi cărți sunt: *Mineu* din 1754, *Evanghelie* din 1754 și *Penticostar* din 1761. Ca tipuri de carte întâlnim: *Mineu* (12), *Evanghelie* (2) și *Penticostar* (1), iar după locul de tipărire: Ioanina (6) iar celelalte fără loc precizat.

Pe o *Evanghelie* de lași, din 1762, putem citi următoarea însemnare: „Această sfântă *Evanghelie* am dat-o și am afiorisit-o la sfânta noastră mănăstire din târgul Ocnei unde se cinstește hramul Bunei Vestiri și s-au făcut și s-au ferecat cu argint, precum se vede, de mine păcătoasa Ilinca Racoviță”.⁴⁸

Se mai păstrează incinta vechii mănăstiri, cu zid de 5,20 m înălțime, pe trei laturi (E, N, V), prevăzut cu metereze, un turn cu gang boltit, prevăzut cu porți masive de stejar, în partea estică a incintei, casa praznicală (cu 3 camere, sală de mese și foisor) și o magazie din piatră.

Numeroșii călători români și străini care au vizitat, în ultimile trei secole, orașul Târgu Ocna au remarcat existența Mănăstirii „Răducanu”. Medicul și naturalistul austriac Balthazar Hacquet (1788), preotul secuiei Gegő Elek (1836), Mihalic de Hodocin (1849), Costache Negruzzi (1852), Maria Cantacuzino–Enescu (sec. XX), George Sion–Gherey (1882), Alexandru

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

➤ Preotul paroh Vasile PANȚÎRU și membrii Consiliului parohial al Bisericii „Buna Vestire” („Răducanu”) (2008).

Vlahuță (1901), Mihail Sadoveanu (1903), Nicolae Iorga (1904), George Călinescu (1962) și mulți alții fac referiri sumare sau mai ample referitoare la această mănăstire.⁴⁹

După desființarea vechii mănăstiri, Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”) a avut slujitori devotați și destoinici, care s-au preocupat deopotrivă de a asigura hrana

➤ Preotul paroh Vasile PANȚÎRU și un grup de enoriași ai Bisericii „Buna Vestire” („Răducanu”) în zi de sărbătoare (2008).

spirituală enoriașilor săi, dar și de a administra cu pricepere patrimoniul edilitar și cultural moștenit.

Este de admirat efortul preotului paroh Vasile PANȚÎRU, a membrilor Consiliului parohial, a enoriașilor, a meșterilor și artiștilor care au contribuit la restaurarea vechii ctitorii a boierilor Ion BUHUȘ și Radu RACOVÎȚĂ, dând o înfățișare demnă de trecutul și valoarea sa istorică și culturală.

Lista preoților care au slujit la Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”)

Mănăstirea „Precista–Răducanu”

Arhimandrit Policarp **POPESCU** (1863)

Ieromonah Vasile **ȘTEFĂNESCU** (1864)

Arhimandrit Climent **MIHĂILESCU**
(1864–1872)

Arhimandrit Ghenadie **MERISESCU**
(1872–1873)

Protosinghel Iosif **NICOLAU** (1873–1885)

Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”)

Preot Grigore **GOAGĂ** (1885–1914)

Preot Nicolae **COMĂNESCU** (1914–1958)

Preot Nicolae **MOISE** (1959–1977)

Preot Vasile **PARINCU** (1977–1992)

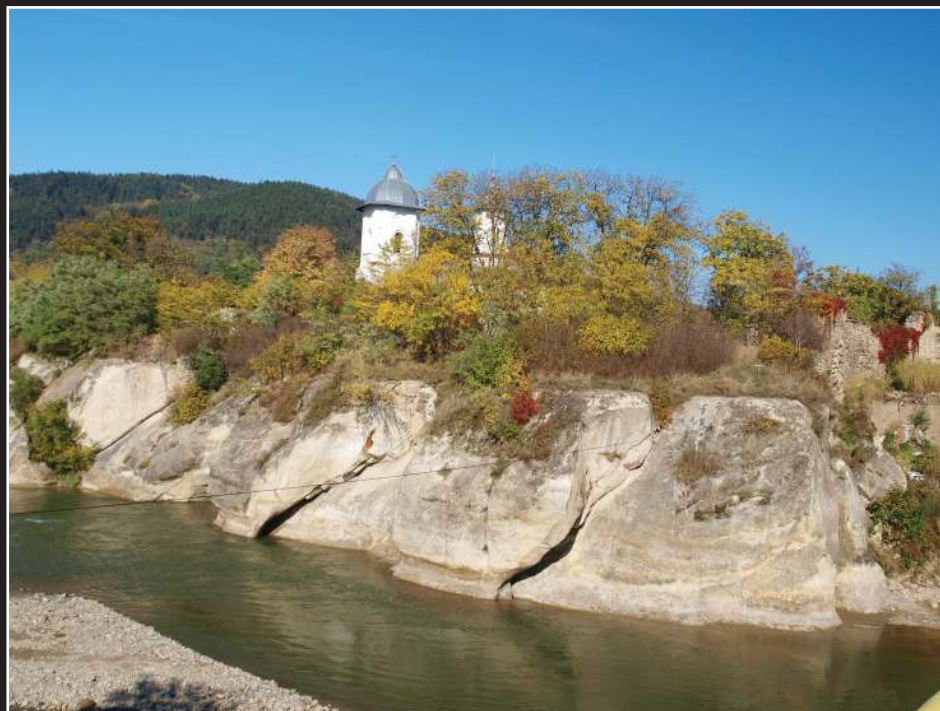
Preot Aurel **POSTELNICU** (1992–1994)

Preot Vasile **PANȚÎRU** (din 1994)

BISERICA „BUNA VESTIRE” („RĂDUCANU”)

Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”) se înfățișează astăzi, enoriașilor ei și tot mai numeroșilor turiști vizitatori, ca un lăcaș frumos, maiestos, cu zidurile vechi ce atrag atenția trecătorilor, cu un interior sobru dar cu o frumoasă catapeasmă și valoroase icoane și obiecte de cult, un loc de rugăciune și de pelerinaj, un loc de înaltă trăire duhovnicească.

Prin poziția sa pitorească, pe o terasă de gresie de 10 m înălțime care domină malul stâng al Trotușului, prin incinta fostei mănăstiri și frumusețea bisericii, prin existența mormântului marelui om politic și patriot Costache Negri, loc de pelerinaj anual, acest monument istoric constituie, fără îndoială, un punct de atracție pentru cei care vizitează orașul Târgu Ocna.

📍 Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”. Vedere generală dinspre râul Trotuș (2008).

NOTE

¹ Pentru bibliografia privitoare la biserică, vezi Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 863. Pentru istoric și bibliografia la zi, vezi Corneliu Stoica, *Valea Troțușului. Enciclopedie*, Ediția a II-a, Onești, 2008, p. 457; în continuare: **VTE**) și Corneliu Stoica, *Istoria ilustrată a orașului Târgu Ocna*, Ediția a II-a, Onești, Editura Magic Print, 2009, p. 160–167. O bibliografie mai recentă în Corneliu Stoica, *Valea Troțușului. Bibliografie*, Onești, Editura Magic Print, 2011, p. 295–301. Autorii următoarelor lucrări: Costache Negruzzi (*Pelerinagiu la Târgul Ocnei*, în „**Gazeta de Moldavia**”, 8 sept. 1852); Georgie Sion–Sherey, *Târgul Ocna*, în **BR**, III, 1881, p. 570–576; Teodor T. Burada (*Biserica Buna Vestire din Tg. Ocnei a lui Răducanu–Racoviță*, în **RIAF**, 1885, vol. V, fasc. I, p. 170–173); Th. Atanasiu, protoiereu, *op. cit.*, p. 452–453; Gh. Ghibănescu, *Știri relative la câteva biserici din Târgul Ocnei*, în „**Arhiva**”, VI, 1895, p. 341–343; *Marele dicționar geografic al României* (vol. II, București, 1899, p. 314); *Anuarul din 1909*, București, p. 373; G. Balș, *Bisericile moldovenești din veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea*, București, 1933, p. 250–252; Coman Vasilescu (*Istoricul bisericii Mănăstirea Răducanu*, București, 1933, p. 5 p.), *Anuarul Episcopiei Romanului* (București, 1936, p. 162–163; în continuare: **AERI**); Grigore Tabacaru, *Bisericile Bacăului*, în „**Publicațiile Ateneului cultural din Bacău**”, nr. 6–7, Bacău, 1932, p. 19; Dr. Emanuil Anca (Medic balneolog al Slănicului din Moldova), *Despre Târgu-Ocna ca stațiune climatică, balneară și turistică*, Cluj, Tip. „Ardealul”, 1939, p. 20 (biserică ridicată la 1747 de Răducanu Racoviță); Vasile Drăguț, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, București, 1976, p. 302 ș.a. îl consideră pe marele logofăt Radu Racoviță ctitorul acestei biserici, construită la 1725, 1747 sau la 1762 (după textul pisaniei). Doar N. Stoicescu (vezi *Repertoriul bibliografic...*, p. 863), D. Constantinescu (*Ctitorii mănăstirii Răducanu*, Iași, 1942, p. 5) și Florin Marinescu (POYMANIKA ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΑΡΧΕΙΟ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΙΒΗΡΩΝ, (*Documente românești de la Sf. Munte. Arhiva Sfintei Mănăstiri Iviron*), Atena, 2007, tom I, p. 51; în continuare: Florin Marinescu, *Arhiva Sfintei*

Mănăstiri Iviron) îl consideră pe marele logofăt Nicolae Buhuș adevăratul ctitor al bisericii, la 1664. Data pisaniei, cu veleatul 7271 mai 20, a fost calculată greșit, 1762 în loc de 1763.

² Câteva sute de documente din Arhiva Mănăstirii Iviron, sub forma unor microfilme, mi-au fost puse la dispoziție de domnul Florin Marinescu, cercetător la Centrul de Cercetări Neogrecești din Atena, documente utilizate în prima ediție a lucrării de față. În 2007 a văzut lumina tiparului, la Atena, un impozant catalog de documente realizat de Florin Marinescu și intitulat: *Documente românești de la Sf. Munte. Arhiva Sfintei Mănăstiri Iviron*. Un exemplar al acestui voluminos catalog, în două tomuri, mi-a fost oferit cu amabilitate de către autor și ținem să-i mulțumim încă o dată și pe această cale. O prezentare a catalogului am făcut-o în revista **Acta Bacoviensia**, Anuarul Arhivelor Naționale Bacău, III, Onești, 2008, p. 303–308. Catalogul cuprinde aproape 2400 de regeste în limba greacă. După informațiile furnizate de domnul Florin Marinescu, arhiva Mănăstirii Iviron cuprinde 1826 unități arhivistice, foi volante sau dosare, cuprinzând între 2 și 108 documente. Din aceste documente, 1550 sunt redactate în română, 39 în slavă, 200 în greacă, 28 în rusă (după 1812) și 9 în franceză (după 1860). Din punct de vedere cronologic, 8 sunt din secolul al XV-lea, 41 din secolul al XVI-lea, 426 din secolul al XVII-lea, 376 din secolul al XVIII-lea, 974 din secolul al XIX-lea și unul din secolul al XX-lea. Împreună cu documentele aflate în arhivele românești, apreciem că numărul total al documentelor referitoare la Mănăstirile „*Precista*” și „*Răducanu*” depășesc cifra de 1200. Mulțumim, și pe această cale, domnului Florin Marinescu pentru informațiile oferite cu atâtă generozitate.

³ Florin Marinescu, *Arhiva Sfintei Mănăstiri Iviron*, tom. I, p. 373–374, nr. 590. Precizăm că toate rezumatele din acest catalog sunt în limba greacă. În lucrarea noastră, *Valea Troțușului. Enciclopedie*, Ediția a II-a, Onești, Editura Magic Print, 2008, sunt câteva sute de documente din această arhivă cu rezumate în limba română.

⁴ CDM, IV, p. 407, nr. 1842.

⁵ *Ibidem*, p. 275–276, nr. 1221.

⁶ Florin Marinescu, *Arhiva Sfintei Mănăstiri Iviron*,

tom. I, p. 302–303, nr. 594.

⁷ CDM, IV, p. 445, nr. 2029.

⁸ Florin Marinescu, *Arhiva Sfintei Mănăstiri Iviron*, tom. I, p. 305, nr. 400 și p. 305–306, nr. 401.

⁹ CDM, V, p. 26, nr. 98.

¹⁰ *Ibidem*, p. 45, nr. 178.

¹¹ *Ibidem*, p. 129, nr. 500.

¹² Florin Marinescu, *Arhiva Sfintei Mănăstiri Iviron*, tom. I, p. 313, nr. 420; CDM, V, p. 170, nr. 659.

¹³ BAR, *Arhiva 1610* (Preot C. Bobulescu, *Valia Trotușului, Inscricții și material documentar*, vol. I, f. 366. În continuare: C. Bobulescu, *Arhiva 1610*. Întreaga arhivă Bobulescu este prelucrată și publicată în întregime în lucrarea noastră, *Valea Trotușului. Enciclopedie*, Ediția a II-a, Onești, Editura Magic Print, 2008, în capitolul *Monumente istorice*. Pentru inscripțiile fostei Mănăstiri „Răducanu” vezi p. 456–457.

¹⁴ Florin Marinescu, *Arhiva Sfintei Mănăstiri Iviron*, tom. I, p. 240, nr. 241.

¹⁵ *Ibidem*, p. 266, nr. 303.

¹⁶ *Ibidem*, p. 324, nr. 590.

¹⁷ *Ibidem*, p. 272, nr. 319.

¹⁸ *Ibidem*, p. 243–254, nr. 271.

¹⁹ *Ibidem*, p. 281–282, nr. 339.

²⁰ *Ibidem*, p. 373–374, nr. 590.

²¹ *Ibidem*, p. 343, nr. 508.

²² Gh. Ghibănescu, *Târgu Ocna. Studiu istoric*, în „*Arhiva*”, II, 1890–1891, p. 619–623, nota B.

²³ Florin Marinescu, *Arhiva Sfintei Mănăstiri Iviron*, tom. I, p. 430–431, nr. 738.

²⁴ Ilinca Palade este menționată ca stăpâna moșiei în *Condica liuzilor*, din 1803.

²⁵ Informație furnizată de domnul Florin Marinescu.

²⁶ Florin Marinescu, *Arhiva Sfintei Mănăstiri Iviron*, tom. I, p. 58.

²⁷ *Ibidem*, p. 59.

²⁸ VTE, p. 142–143, 212–254, 251–254, 125, 246.

²⁹ N. Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV–XVII*, București, 1971, p. 360.

³⁰ D. Constantinescu, *op. cit.*, p. 6–7; Octav–George Lecca, *Familii boierești române, istorie și genealogie (după izvoare autentice)*, București, Ed. Libra, 2000, p. 486.

³¹ D. Constantinescu, *op. cit.*, p. 4; Melchisedek, episcopul, *Notițe istorice și arheologice adunate de la 48 monastiri și biserici antice din Moldova*, București, 1885, 127–128; N. Iorga, *Inscricții din bisericile României*, vol. I., București, 1905, p. 28 (în

continuare: N. Iorga, *Inscricții*). Vezi Teodor T. Burada, *op. cit.*, p. 171–173 și AER, p. 162. Pisanian a fost transcrisă și de preotul C. Bobulescu, *Arhiva 1610*, vol. I, f. 367. Data corectă este 1763 și nu 1762.

³² Octav–George Lecca, *op. cit.*, p. 486.

³³ *Documente privind istoria României, Colecția Eudoxiu de Hurmuzaki, s.n.*, Vol. III, *Solidaritatea românilor din Transilvania cu mișcarea lui Tudor Vladimirescu*, București, 1967, p. 387, nr. 289; p. 416, nr. 299.

³⁴ Coman Vasilescu, *op. cit.*, p. 20–22.

³⁵ *Ibidem*, p. 29–30.

³⁶ *Ibidem*, p. 26.

³⁷ *Ibidem*, p. 18–19.

³⁸ Gheorghe Iordache, *Icoane târgocnene*, București, 1940, p. 41–42.

³⁹ Vasile Drăguț, *op. cit.*, București, 1976, p. 302; G. Balș, *Bisericile și mănăstirile moldovenesti din veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea*, București, 1933, p. 250–252; Grigore Ionescu, *Istoria arhitecturii în România*, vol. II, București, 1965, p. 221; idem, *Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor*, București, 1982, p. 446.

⁴⁰ D. Constantinescu, *op. cit.*, p. 1; G. Balș, *op. cit.*, p. 250–252;

⁴¹ G. Balș, *op. cit.*, p. 228, 241, 250–252, 453–457, 473, 489, 493, 502, 507, 520, 612, 618, 626, 633 (cu privire atât la structura bisericii cât și la diferitele elemente decorative).

⁴² *Ibidem*, p. 250–252.

⁴³ Taboul votiv îl reprezintă pe Răducanu Racoviță vel logofăt, în partea dreaptă, iar în stânga pe Maria logofeteasa, ținând după tradiția ctitoricească biserica în mâini. Alături apar: Petrachi Videli, vel paharnic și Ilinca Racoviță, păhărniceasă; D. Constantinescu, *op. cit.*, p. 8–9; cf. C. Bobulescu, *Arhiva 1610*, vol. I, f. 367.

⁴⁴ După preotul Constantin Bobulescu catapeteasma ar data de la 1830; vezi supra nota 70.

⁴⁵ D. Constantinescu, *op. cit.*, p. 5; vezi și C. Bobulescu, *Arhiva 1610*, vol. I, f. 366.

⁴⁶ Maria Cantacuzino-Enescu, *Umbre și lumini*, Onești, Ed. Aristarc, 2000, p. 191.

⁴⁷ Pe la 1881, I. Bianu prelua pentru Academia Română o *Psaltire* veche; cf. Coman Vasilescu, *op. cit.*, p. 11.

⁴⁸ C. Bobulescu, *Arhiva 1610*, vol. I, f. 371. Pentru toate însemnările de pe cărțile vechi de la Mănăstirea „Răducanu”, vezi VTE, p. 456–457.

⁴⁹ Corneliu Stoica, *Istoria ilustrată a orașului Târgu Ocna*, p. 68–70, 121, 123–126.

Cuprins

Mănăstirea Răducanu – o poartă deschisă către Cer (Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului) 3
Cronica unei renașteri (Preot paroh VASILE PANȚÎRU) 5
Călători străini și români despre fosta Mănăstire „Răducanu” 10
Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”), fosta Mănăstire „Răducanu” (1694; 1763) 11
Note 42

Tehnoredactare computerizată

Corneliu STOICA

Coperta

Corneliu STOICA

Editura Magic Print, Onești
2012

Coordonator

Maria DOHOTARU

Tipărit

Tipografia Magic Print, Onești

Surse iconografice

Fotografii: Corneliu STOICA

Vederi:

Ioan CATANĂ (Bacău): p. 8, 9

Aurel STANCIU (Bacău): p. 7, 10,

33

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României STOICA, CORNELIU

**Biserica „Buna Vestire” („Răducanu”) : fostă
mănăstirea „Răducanu” : (1694;1763) / Corneliu
Stoica. - Onești : Magic Print, 2012**

Bibliogr.

ISBN 978-973-1732-96-1

Bibliografie selectivă

ΜΑΡΙΝΕΣΧΟΥ, Φλορίν, ΡΟΥΜΑΝΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΑΡΧΕΙΟ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΙΒΗΡΩΝ (MARINESCU, Florin, Documente românești de la Sf. Munte. Arhiva Sfintei Mănăstiri Iviron, ΑΘΗΝΑ (Atena), 2007, Τόμος πρώτος, 563 p.; Τόμος δεύτερος, 672 p.

STOICA, Corneliu, **Valea Trotușului. Enciclopedie**, Ediția a II-a, Onești, Editura Magic Print, 2008, 670 p.

STOICA, Corneliu, **Istoria ilustrată a orașului Târgu Ocna, Din cele mai vechi timpuri până la 1918**, Ediția a 2-a, revăzută și completată, Onești, Editura Magic Print, 2009, 360 p.

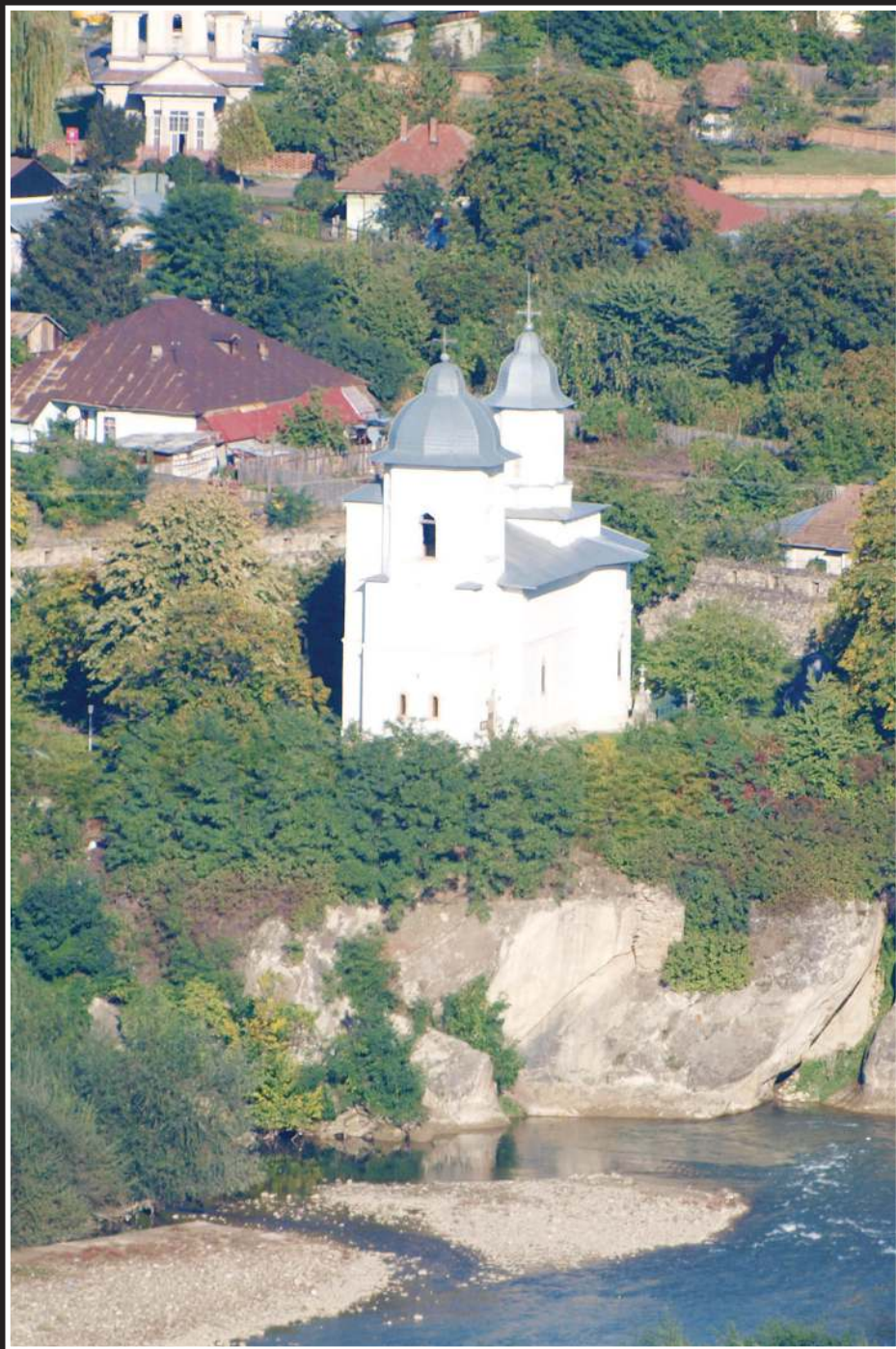
STOICA, Corneliu, **Târgu Ocna, oraș istoric și turistic, Ghid turistic**, Onești, Editura Magic Print, 2002, 2003, 2005, 2006, 2007, 2009, 2011, pliant, 24 p. color (include și **Harta turistică**).

STOICA, Corneliu, **Târgu Ocna, Historic and Touristic Town, Tourist Guide**, Onești, Editura Magic Print, 2003, pliant, 24 p. color (include și **Harta turistică**).

STOICA, Corneliu, **Târgu Ocna, ville historique et touristique, Guide touristique**, Onești, Editura Magic Print, 2003, pliant, 24 p. color (include și **Harta turistică**).

STOICA, Corneliu, **Valea Trotușului, Bibliografie**, Onești, Editura Magic Print, 2011, 368 p.

ISBN 978-973-1732-96-1

<https://biblioteca-digitala.ro>